

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra psychologie

TEZE DISERTAČNÍ PRÁCE

(Autoreferát hlavních tezí disertační práce)

Role konfliktů u soutěžních tanečních párů v procesu učení se tanci a
vliv osobního partnerského vztahu

(Řešení konfliktů u tanečního partnerství v tanečního sportu)

Školitel: doc. PhDr. Vladimír Chrz, Ph.D.

Studijní program: Pedagogická psychologie

Autor: Mgr. Marián Vanek

2021

Úvod

*„Baby nebude sedět v koutě“ (Johnny Castle z filmu Hříšný tanec, 1987)
„Nejvíc se bojím, že odejdu a nikdy už nepocítím to, co cítím s Tebou“ (Baby)*

*„***!!! No to snad dělá schválně! Proč s tebou vlastně tančím??? No ale nedá se nic dělat, zejtra máme soutěž, tak jdeme trénovat... Ale snaž se!“ (anonym)
„Ach jo, tenhle porotce nám zas nedal kříže. Žádný progres, protože netrénuješ...“ (anonym)*

“My jsme se vlastně nikdy nehádali kvůli ničemu jinému než tancování. Ale občas to prostě bývalo hodně drsný a opravdu jsme odcházeli z tréninku jako hrozná scéna” (Andrea).

“Když si hodně lezeme na nervy a něco nám fakt na tom tréninku nejde, nevyřešíme to... A teď co s tím že jo... Mám partnerku, která je úplně běsná, vidí mě jako největší zvíře na světě a nechce se mnou tančit ani na mě kouknout. No... A já to vidím podobně...” (Albert).

“Já jsem si zpětně uvědomil to, že jsem vlastně čekal na to, až mi dá důvod na to, abych řekl, že je blbá, že už hodně dlouho dusila za nějaké věci, že jsem měl chuť jí to vrátit” (Cyril)

“Já osobně to vidím tak, že ten tanec je vždy zrcadlo toho vztahu. V každém případě. V tom tanci se vždy nějak projeví to, co oni řeší v tom vztahu obecně a projeví se to, o čem ten vztah je” (trenér Adam)

“Ideální je mít v tanečním páru obchodní vztah. Velice málo lidí tohle vnímá, že vlastně my dva tvoříme tu firmu a oba dva máme stejný díl, každý zvlášť, že ta firma jde buď nahoru nebo dolů. Je to úplně stejný potom v tom tancování. No ale zvlášť když spolu ti dva chodí, tak celá ta osobní rovina se promítá do toho tréninku. To znamená, moje doporučení, což je velice těžký, ale.... No bylo by dobrý to odosobnit. Ale ono to nejde...” (trenér Boris)

Taneční sport je sportovní disciplína vycházející ze společenského tance, jehož popularita se stále rozvíjí, v nedávné době například pod vlivem televizních show typu StarDance (Tremayne & Ballinger, 2008). Na základě populárních filmů typu Hříšný tanec může vzniknout dojem, že taneční partnerství se prakticky rovná pohádkovému romantickému vztahu v osobním životě. Tento dojem však může být spíše anekdotický, například podle průzkumu provedeného mezi maďarskými sportovními tanečnicemi bylo v osobním partnerském vztahu pouze 27 % dotázaných sportovních tanečnic (Majoross et al., 2008). Jako kontrast k výše uvedeným citátům z filmu Hříšný tanec jsem uvedl anonymní úryvky z rozhovorů, které jsem zaslechl v tanečních klubech v době, kdy jsem sám aktivně tančil. Na základě mé osobní zkušenosti si troufnu tvrdit, že romantická pohádka se na tanečním parketu často nekoná, často se jedná spíše o thriller. Třetí skupina výše uvedených citací jsou úryvky z přepisů rozhovorů z výzkumu, který zde bude prezentován (jména jsou změněna). Cílem námi provedeného explorativního výzkumu bylo pochopit, jak konflikty sportovní tanečnic či tanečnice prožívají, jaký je jejich preferovaný styl řešení konfliktů a jak vnímají svá taneční partnerství.

A. Teoretická část

1. Relevance výzkumného problému

Aby byli sportovní tanečníci či tanečnice úspěšní, musí být fyzicky připraveni na úrovni profesionálních atletů (Liébana et al., 2021), musí mít velmi specifické taneční schopnosti, znalosti a dovednosti (Laird, 1978; Vermeij, 1994; Winkelhuis & Brandt, 2001), musí být psychicky připraveni zvládat soutěžní stres (Rohleder et al., 2016) a v neposlední řadě musí být schopni vytvořit funkční taneční partnerství. Různé podoby tanečního partnerství a jeho vliv na taneční výkon sportovních párů však téměř není akademicky zkoumán (výjimkou je výzkum Majoross et al., 2008) v kontrastu s ostatními výše uvedenými vlivy. Tento fakt je zarážející vzhledem k tomu, že schéma párového tance je v populární kultuře obvykle spojeno s romantickými vztahy (Tremayne & Ballinger, 2008) a vzhledem k tomu, že jednou z hlavních udávaných motivací k započetí činnosti tanečního sportu je intenzivní kontakt s partnerem druhého pohlaví (Nieminen, 2006).

Jak sportovní tanečníci či tanečnice vnímají svůj partnerský vztah v tanečním sportu? Jaké různé podoby vztahu mohou vytvářet? Jak sportovní tanečníci či tanečnice prožívají vznikající konflikty v tanečním páru? Jaké mají sportovní tanečníci či tanečnice preferované styly řešení konfliktů? Mohou existovat nějaké rozdíly v preferovaných stylech řešení konfliktů u zkušenějších tanečníků či tanečnic?

Tyto otázky jsou velmi důležité pro sportovní tanečníky či tanečnice, jejich trenéry či trenérky i psychology či psycholožky s nimi pracujícími, neboť vztah v tanečním dyadickém partnerství a způsob, jakým v rámci tanečního partnerství zacházejí s nevyhnutelně se objevujícími konflikty, mohou výrazným způsobem ovlivňovat jejich taneční výkonnost i subjektivní well-being (Majoross et al., 2008; Outevsky & Martin, 2015).

Toto téma je však, i přes jeho důležitost pro sportovní tanečníky zpracováno spíše anekdoticky než vědecky. Prakticky jediná recenzovaná studie nalezená ve vědeckých databázích, která se přímo týkala popsaného tématu, byla explorativní studie provedená formou dotazníku na vzorku 171 maďarských sportovních tanečníků (Majoross et al., 2008). Hlavními průzkumu bylo, že tanečníci mohou častěji vytvářet spíše ne-romantické partnerské vztahy (kamarádkské: 48 %, profesionální: 15 %) než osobní partnerské (27 %), tanečníci vyšších výkonnostních tříd však vytváří romantické vztahy relativně častěji (39 %). Dle otevřených otázek byly nejčastěji používanými způsoby řešení diskuze (47 %), vyhnutí se řešení konfliktu (30 %) a přizpůsobení se (21 %), což bylo v určité diskrepanci s preferovaným osobním

stylem řešení konfliktu dle dotazníku TKI, kde nejčastější byl kompromisní styl a nejméně častý vyhýbavý styl. Náš výzkum popsaný průzkum částečně replikuje, ale rozšiřuje výzkum o další výzkumné metody.

2. Relevantní teoretické koncepty

Daný výzkumný problém je svou povahou interdisciplinární, neboť pro jeho pochopení je potřeba spolupráce sportovní, pedagogické a sociální psychologie, komunikačních věd, psychologie partnerských vztahů a případně genderových studií. Níže budou popsány hlavní ideje relevantních teoretických konceptů použitých v závěrečné fázi analýzy našeho výzkumu.

2.1. Teorie partnerské interdependence

Teorie interdependence předpokládá přirozeně se zvyšující tendenci ke konfliktům mezi manželskými páry v souvislosti s jejich častější interakcí a větší blízkostí v osobním životě. Se vzniklým konfliktem mohou v zásadě zacházet dvojím způsobem, konstruktivně či destruktivně. Konflikt může skončit buď vyřešením ve smyslu, že obě strany jsou pochopeny a dojde k nějaké formě kompromisu z hlediska původních aspirací a očekávání partnerů, nebo konflikt nebude vyřešen, čímž ve vztahu vzroste negativita, anebo dojde k asymetrickému vyřešení konfliktu, kdy se jeden z partnerů vzdá svých cílů. V obdobích zvýšeného stresu se zvyšuje pravděpodobnost konfliktů. V každém případě skrze řešení konfliktů dochází k postupné redefinici vztahu, pozice manžela či manželky v páru a jejich povahy interdependence (Berscheid & Regan, 2005; Christensen & Pasch, 1993). Dle Gottmanovy teorie lze pozorováním partnerské interakce při řešení konfliktu predikovat na základě jejich stylu komunikace spokojenost a funkčnost manželství (Gottman & Levenson, 1992).

2.2. Konečná a nekonečná hra dle teorie her

Carse (1986) rozlišuje mezi tzv. finite games (konečné hry), tedy hry s jasně definovanými pravidly, definovaným koncem a jasným vítězem, a tzv. infinite games (nekonečné hry), tedy hry, které nemají jasně definovaná pravidla ani konec a cílem hry není vyhrát, ale udržet se co nejdéle ve hře. Ke konfliktům může docházet tím, že zatímco někteří hráči vnímají hru jako nekonečnou, tak spoluhráči hrají stylem konečné hry, díky čemuž může dojít k mnoha možným nepochopením (Carse, 1986 In Wyss-Flamm & Zandee, 2016).

2.3. Deutschova teorie kooperace a kompetice

Základem teorie je předpoklad, že způsob, jakým jsou strukturované cíle jednotlivých stran předurčuje možnosti interakce jednotlivých aktérů, což dále předurčuje podobu konfliktu a možné způsoby jeho řešení. Teorie má několik základních idejí, ale základem je rozlišení dvou typů interdependence cílů, buď pozitivní (= dosažení cíle jedné strany pozitivně koreluje s dosažením cíle druhé strany) nebo negativní (= dosažení cíle jedné strany negativně koreluje s dosažením cíle druhé strany) a rozlišení efektivní či neefektivních akcí aktérů (které mohou přijít jako od spolupracujících, tak kompetitivních aktérů). Konflikt předpokládá existenci nějakého typu interdependence, může být však také asymetrická ve smyslu, že jedna strana má větší vliv (například činy jedné strany mohou mít velký efekt na cíle druhé strany, zatímco činy druhé strany mají pouze malý efekt na cíle první strany). Základem je proto vždy pochopit jedinečný kontext konfliktní situace a vznikající sociálně-psychologické procesy, které jsou závislé na povaze cílů a efektivnosti či neefektivnosti akcí aktérů (Johnson & Johnson, 2005).

2.4. Thomas-Kilmannův model stylu řešení konfliktu

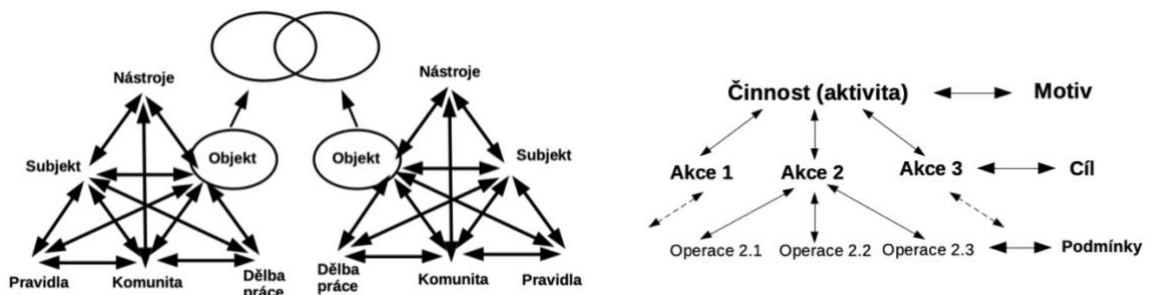
Moderní výzkum psychologie řešení konfliktů má tendenci propojovat teorii s praxí, jak tomu bylo například u výzkumu vnímání konfliktů u soutěžních tanečních párů (Majoross et al., 2008), při kterém byl využit Thomas-Kilmannův model, který založen na dvou dimenzích – dimenze zájmu jedince dosáhnout vlastních cílů (asertivita) a dimenze zájmu jedince uspokojit cíle druhých (kooperace). Kombinací dvou dimenzí je definováno 5 základních stylů řešení konfliktů: vyhnutí se (nízká asertivita, nízká kooperace), akomodace (nízká asertivita, vysoká kooperace), kompetice (vysoká asertivita, nízká kooperace), kolaborace (vysoká asertivita, vysoká kooperace) a kompromis (středně vysoká asertivita a kooperace). Jde o typologii toho, jakým způsobem jedinec obvykle přistupuje k řešení konfliktů. Každý jedinec využívá každý z uvedených přístupů v různých situacích a v různé míře dle svého primárního nastavení. Každý styl řešení konfliktů může být v různých kontextech efektivní i neefektivní, konstruktivní i destruktivní (Kilmann & Thomas, 1977).

2.5. Teorie činnosti (Activity theory = AT)

Teorie činnosti (AT) je velmi vlivnou rodinou teoretických konceptů vycházejících z tradice prací Vygotského, Leont'jeva, Rubinštejna, Luriji či Colea, jejichž cílem je vysvětlení a pochopení různých systémů lidské činnosti v jejich historicko-kulturním kontextu (Engeström, 2001). Podstatou AT je socio-kulturní a kulturně-historická perspektiva, která

považuje sociální a kulturní vlivy za hlavní sílu ve formování lidské mysli, která vzniká díky interakci s dalšími lidmi skrze mediaci kulturními artefakty. V tomto smyslu tedy není socio-kulturní prostředí pouze externím vlivem více či méně nezávislým na lidské psychice, ale spíše podstatou lidské psyché (Kaptelinin In Bainbridge, 2004).

Zjednodušeně bychom mohli říci, že AT se vyvíjela od důrazu na vývoj vnitřních psychologických funkcí (Vygotsky) přes analýzu konkrétních činností (Leont'jev) k důrazu na analýzu kolektivní činnosti, přičemž ve třetí generaci AT je zkoumána zejména interakce mezi různými systémy činnosti (Engeström), přičemž teorie předpokládá reciproční kauzalitu aktérů, nástrojů, objektu činnosti (předmětu, motivu) a socio-kulturního-historického kontextu. Toto je jasně patrné na Engeströmově předpokladu, že pro výzkum teorie činnosti třetí generace je nutné definovat minimálně dva systémy činnosti s různými motivy, které mezi sebou vytváří kontradikce. Upravený Engeströmův model poslouží jako základ pro návrh explanačního modelu v závěrečné části naší tematické analýzy (viz kap. B2.3.).

Obr. A1. Model dvou interagujících systémů činnosti, adaptováno dle Engeströma (vlevo), hierarchická struktura činnosti dle Leont'jeva, Tří úroňový model (vlevo), adaptováno dle Kaptelinin In Bainbridge, 2004

2.6. Teorie strukturální genderové asymetrie

Pitrová (2010) ve své bakalářské práci rozebírala na základě studia dokumentů a standardizovaného pozorování genderové nerovnosti a stereotypy v tanečním sportu došla k závěru, že *“taneční sport je symbolickým vyjádřením základní genderové nerovnosti, a to dominance muže a submisivity ženy. To se projevuje v tanci samotném, ve vzhledu tanečnicků v pravidlech a předpisech dávající primární odpovědnost partnerovi (např. nositelem výkonnostní třídy v páru je muž), ve veřejném vystupování tanečnicků”* (Pitrová, 2010, str. 57). Subjektivní vnímání rovnosti ve vztahu v longitudinálních studiích koreluje s vnímanou spokojeností, ačkoli silněji u žen, než u mužů (Willerton et al., 2012). Ačkoli došlo ke změně v tom, že nositelem výkonnostní třídy již není výhradně muž, tak povaha společenského tance má nepochybně silnou tendenci k zobrazování patriarchálních společenských struktur, což lze interpretovat například skrze Bourdieho teorii interakce aktérů s objektivními společenskými

strukturami, které jsou nezávislé na jejich vědomí a vůli, ale které mají schopnost předurčovat jejich jednání a představy, aniž by si toho byli aktéři vědomí. Společenský tanec tak může skrze tyto objektivní struktury podporovat strukturální uspořádání genderové mocenské asymetrie ve společnosti, neboť se mohou jevit přirozené, ale ve skutečnosti je porozumění těmto strukturám sociálně konstruované (Knechtlová, 2008).

B. Empirická část

1. Metoda výzkumu

1.1. Výzkumné otázky

1. Jak vnímají a prožívají sportovní tanečníci a tanečnice konflikty, které vznikají v jejich tanečním páru?

2. Jaké způsoby řešení konfliktů považují sportovní tanečníci a tanečnice za nejvhodnější při řešení konfliktů vznikajících v jejich tanečním páru?

3. Jaký význam přikládají sportovní tanečníci a tanečnice vlivu partnerského vztahu na fungování v soutěžním tanečním páru?

Cílem explorativního výzkumu bylo popsat specifický kontext řešení konfliktů mezi sportovními tanečníky v jejich tanečním partnerství a navrhnout možná vysvětlení souvislostí podob jejich konfliktů a podoby jejich partnerského vztahu.

1.2. Metodologické předpoklady a použité výzkumné metody

Výzkum byl proveden dle principů kvalitativních výzkumných metod zasazených do epistemologického rámce participativního paradigmatu, jehož cílem bývá systematická rekonstrukce znalostí a zkušeností expertů v určitém oboru (Bergold & Thomas, 2012; Hendl, 2008; Heron & Reason, 2016). V našem případě byla analyzovaná data sestavena dle vnímání a zkušeností aktivních sportovních tanečníků či tanečnic a jejich trenérů či trenérek. Použitými výzkumnými metodami byl dotazník (s akcentem na tři hlavní výzkumné otázky) a navazující polo-strukturované rozhovory s předpřipravenou osnovou témat, která byla specifikována po prvotní analýze dotazníku.

Zkoumanou populací byli dospělí sportovní tanečníci aktivně soutěžící v disciplíně latinsko-americké tance pod hlavičkou ČSTS (= Český svaz tanečního sportu, součást světové federace WDSF = World Dance Sport Federation) v před-mistrovských (D-A) a mistrovských (M) výkonnostních třídách, a jejich trenéři či trenérky. Výzkumný vzorek pro náš výzkum byl

sebrán kombinací účelového výběru výzkumného vzorku, metodou samovýběru a metodou sněhové koule. Dle výročních statistik ČSTS z let 2015-2020 může být v České republice řádově 500-1000 aktivních dospělých soutěžních tanečních párů (ČSTS, 2021).

Dotazník vyplnilo 43 tanečnicků (z toho 10 tanečnic), a bylo provedeno celkem 21 polo-strukturovaných rozhovorů (10 žen), přičemž k saturaci došlo po 13 rozhovorech (pro zhodnocení saturace byly využity pokyne dle výzkumů Ando et al., 2014; Guest et al., 2016). Polo-strukturované rozhovory byly sdruženy do případových triád partner-partnerka-trenér(ka). Sebraná data byla vyhodnocena tematickou analýzou (dle Braun & Clarke, 2006).

2. Výsledky

Výsledky provedeného explorativního výzkumu byly dvojího druhu – popisné a explanační. Cílem tematické analýzy dotazníku a případů dle polo-strukturovaných rozhovorů byl detailní popis oslovených relevantních témat dle výzkumných otázek, přičemž hlavní identifikovaná témata byla výsledně znázorněna pomocí tematické mapy, kde byly naznačeny možné souvislosti mezi tématy. Tematická mapa posloužila jako výchozí bod pro závěrečnou interpretaci, ve které byl navržen explanační model odpovídající na výzkumné otázky. Níže jsou hlavní výstupy stručně prezentovány a znázorněny.

2.1, Hlavní výstupy analýzy dotazníku

Téma konfliktu	%	Přístup ke způsobu řešení konfliktu	%
Jiný názor při tanečním tréninku	49	Vyhýbání se Konzultace s trenérem – 28 % Neřešení problému a soustředění se na něco jiného – 16 % Odložit řešení problému na později (bez účasti trenéra) – 12 %	56
Taneční výkon	47	Kompromis	44
Poučuje mě a obviňuje mě za chyby v tanci	37	Kompetice	33
Organizace tréninku (četnost, intenzita, struktura...)	35	Kolaborace	23
Problémy související se soutěžemi	16	Akomodace	12
Přístup k tanci a společné cíle	14	Diskuze	40
Nerespektování mého názoru	14	Konzultace s trenérem	28
Upozorňuji na chybu druhého	12	Analýza problému	19

Tab. B1. Četnosti témat dle tematické analýzy dotazníku

	%
Je spíše lepší, pokud spolu taneční pár není v osobním partnerském vztahu <ul style="list-style-type: none"> • Preferovaný typ vztahu nespecifikován – 15x • Preference vztahu napříč tanečními páry – 2x • Preference kamarádského vztahu – 1x 	42
Je spíše lepší, pokud je taneční pár zároveň v osobním partnerském vztahu	21
Je nejasné, zda je lepší mít pouze taneční vztah či být zároveň v tanečním i osobním partnerském vztahu <ul style="list-style-type: none"> • Záleží na okolnostech a osobních cílech – 9x • Úžasné být zároveň v osobním vztahu, ale náročné – 6x • U mladších spíše ne, u starších spíše ano – 1x 	37

Tab. B2. Odpověď na otázku: „Je podle vašeho osobního mínění lepší, když je spolu soutěžní taneční pár zároveň v osobním partnerském vztahu či naopak? Proč?“

PODMÍNKY	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Taneční pár musí mít podobné cíle a směřování (35 %) ▪ Podmínka ANO: oddělit osobní vztah a sport (37 %) ▪ Podmínka ANO: musí být vyspělé osobnosti (9 %) ▪ Podmínka NE: partnerské vztahy napříč tanečními páry (5 %) 	
VÝHODY ANO	VÝHODY NE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Společný prožitek a sdílení (30 %) ▪ Partneři se lépe znají (16 %) ▪ Konflikty v tanečním páru mohou posilovat osobní vztah (16 %) ▪ Ekonomičnost, výhodnost a pohodlnost: šetří čas i peníze (12 %) ▪ Osobní vztah a sdílení může pozitivně ovlivňovat i sportovní výkon (5 %) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konflikty se nepřenášejí do osobního života (44 %) ▪ Jasně soustředění na sportovní výkon (21 %) ▪ Možnost odpočinout jeden od druhého a relaxace s netanečním osobním partnerem (5 %)
NEVÝHODY ANO	NEVÝHODY NE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozchod v osobním životě znamená obvykle také rozpad tanečního páru (26 %) ▪ Životní partneři si toho k sobě na tréninku dovolí více (7 %) ▪ Ponorka: partneři spolu tráví příliš mnoho času (5 %) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žárlivost ze strany netanečního osobního partnera (16 %)

Tab. B3. Výhody a nevýhody profesionálního tanečního vztahu v tanečním páru (= NE) a kombinovaného tanečního a osobního partnerského romantického vztahu (= ANO)

Kromě tematické analýzy dotazníku byla také provedeno kvantitativní porovnání četnosti oslovených témat mezi podskupinami mužů a žen a dle výkonnostních tříd. Mezi muži a ženami nebyly pozorovány dle chí-kvadrátového testu žádné statisticky významné rozdíly. Tuto analýzu je třeba vnímat jako doplňkovou pro jiný pohled na výsledky vedoucí tematické analýzy a jako určitou specifickou metodu kontroly kredibility.

	Strategie řešení: Vyhýbání se konfliktu	Strategie řešení: Mediace trenérem	Strategie řešení: Diskuze	Podmínka romantického vztahu v tanečním páru: Podobné cíle a směřování
Třída D-A	45 %	17 %	52 %	17 %
Třída M	79 %	50 %	14 %	50 %
	$X^2(1, N = 43) = 4.36, p = .037^*$	$X^2(1, N = 43) = 5.04, p = .025^*$	$X^2(1, N = 43) = 5.54, p = .019^*$	$X^2(1, N = 43) = 5.04, p = .025^*$

Tab. B4. Pozorované rozdíly v četnosti oslovených témat v dotazníku mezi výkonnostními třídami, které se prokázaly jako statisticky významné ($p < .05$)

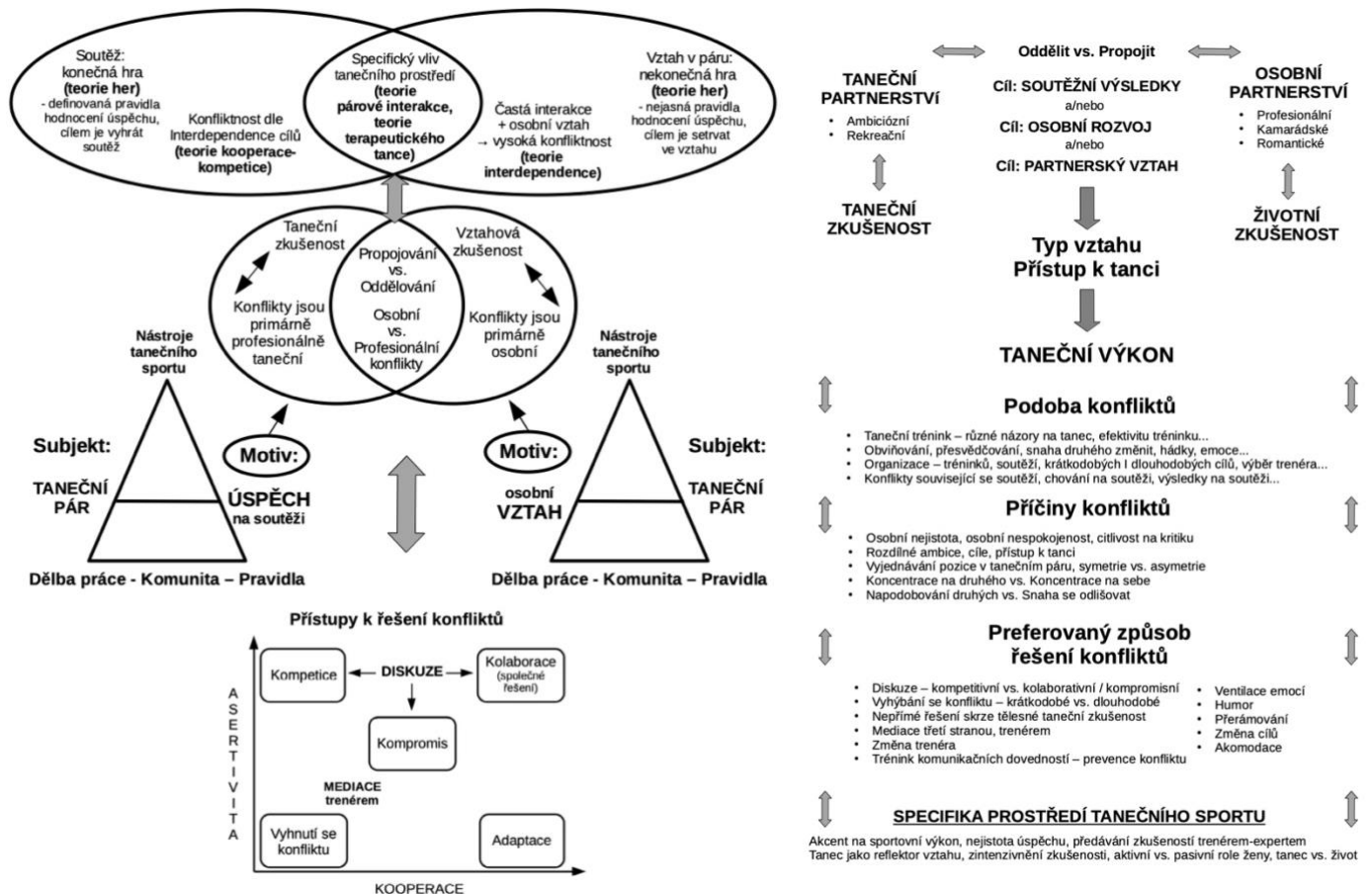
2.2. Hlavní výstupy tematické analýzy případových rozhovorů

Tematická analýza kromě detailního popisu podob konfliktů v tanečním sportu identifikovala další související témata jako je zásadní důležitost definice osobních cílů a přístupu k dosažení cíle v rámci tanečního partnerství, změna v přístupu k řešení konfliktů v průběhu osobního a tanečního rozvoje (od kompetitivního ke kompromisnímu a vyhýbajícímu se, s využitím mediace trenéra, což je v souladu s kvantitativní analýzou dotazníku), tanec jako zrcadlo vztahu a zintenzivnění zkušenosti, kontradikce propojování vs. oddělování tanečního a osobního života a kontradikce žitých vs. zobrazovaných genderových rolí v tanečním sportu, typy tanečních partnerství (profesionální s akcentem na výkon, kamarádský s akcentem na výkon a/nebo osobní rozvoj, romantický s akcentem na výkon, romantická s akcentem na osobní a/nebo partnerský rozvoj, výhody a nevýhody osobního partnerského vztahu v tanečním sportu, vliv tance na osobní rozvoj, vliv tanečního výkonu a aktuálního úspěchu, různé role trenéra.

2.3. Tematická mapa a explanační model

Tematická mapa byla vytvořena na základě syntézy tematické analýzy dotazníku a případových rozhovorů a kvantitativní analýzy dotazníku, je tedy plně založena na sebraných empirických datech. Explanační model navrhuje možné souvislosti mezi analyzovanými tématy s důrazem na cíle aktérů, typ jejich vztahu, které v kontextu interakce s taneční

komunitou a nástroji, které nabízí, předurčuje podobu konfliktů v tanečním páru, podobu jejich tanečního partnerství a pravděpodobné preferované způsoby řešení konfliktů. Model vznikl propojením tematické mapy s relevantními teoretickými koncepty, přičemž základem je upravená Engeströмова teorie dvou interagujících systémů činnosti, kde jsme zvolili místo Engeströмова termínu „objekt“ termín „motiv“, který dle našeho názoru lépe vyjadřuje podstatné porozumění, které emergovalo z našich empirických dat.

Obr. B1. Explanační model dvou interagujících systémů činnosti (vlevo) vysvětlující možné souvislosti mezi podobami konfliktů ve sportovním tanečním páru dle jejich primárních cílů (motivů) a přístupu k tanečnímu partnerství, vytvořeno autorem na základě syntézy tematické analýzy empirických dat a relevantních teoretických konceptů (Bazerman & Russell, 2003; Christensen & Pasch, 1993; Coleman et al., 2014; Dosedlová, 2012; Engeström, 2001; Gottman & Levenson, 1992; Johnson & Johnson, 2005; Thomas & Kilmann, 2008; Wyss-Flamm & Zandee, 2001); tematická mapa dle tematické analýzy (vpravo)

Na model je potřeba nahlížet jako na mapu možných faktorů ovlivňujících podobu konfliktů a jejich řešení tak, jak jsou vnímány pohledem sportovních tanečnic či tanečnicků. Dle tematické analýzy jsou určujícími vlivy podob konfliktů v tanečním páru zejména jejich cíle, přístup k tanci, povaha jejich partnerského vztahu a dále jejich taneční i životní zkušenosti (zkušenosti se vztahy a osobní vyzrálost). Cíl a přístup dohromady tvoří motiv dvou

interagujících systému činnosti, které spolu vytváří různě silné kontradikce dle typu partnerského vztahu, jaký taneční pár vytváří, což dále předurčuje typickou podobu jejich konfliktů. Interakce těchto dvou motivů je v tanečním partnerství neustále přítomna v kontradikci propojování a oddělování tanečního a osobního života. Kontradikce těchto dvou systémů mohou být dále dobře vysvětleny skrze kontradikci konečných a nekonečných her dle teorie her a teorií kompetice-kooperace dle Deutsche.

Zároveň je třeba přihlídnout k tomu, že subjekty jsou ovlivňovány socio-kulturně-historickým kontextem komunity tanečního sportu a jejími specifiky. Určité specifikum může být například tělesnost a intenzivnost párových interakcí v tanečním sportu, což může nepřímo facilitovat osobní rozvoj tanečnicka. Nepřímé, ale účinné působení tance může být vysvětleno teorií terapeutického tance (Dosedlová, 2012; Hanke, 2005; Vanek & Chrz, 2014) a může také vysvětlit téma tanečních interakcí jako zrcadla vztahu, což je téma souladné s Gottmanovými výzkumy partnerských interakcí při řešení konfliktů (Gottman & Levenson, 1992). Dalším specifikem jsou samozřejmě stereotypní genderové role zobrazované párovým tancem, které však mohou být zejména u žen v kontradikci se žitými genderovými rolí v kontextu jejich aktivní role sportovce.

Kromě kontradikce mezi dvěma systémy činnosti se mohou objevovat také kontradikce uvnitř jednotlivých systémů, zejména mezi subjekty. Může se například stát, že subjekty jsou predominantně aktéry v jednom systému činnosti (například s motivem soutěžního úspěchu), ale jeden ze subjektů by byl raději součástí systému činnosti s motivem partnerského vztahu.

C. Diskuzní část

1. Přínos výzkumu a podněty pro další výzkum

Výzkum rozšiřuje výzkum Majoross et al. (2008), s jehož výsledky jsou naše výsledky kongruentní s výjimkou četnosti využívání trenéra pro mediaci řešení konfliktů (28% u nás : 6% u Majoross et al., 2008). V obou výzkumných vzorcích bylo zjištěno, že nejčastějšími způsoby řešení konfliktů je diskuze (40%, 47%) a vyhnutí se konfliktu (52%, 30%), a že sportovní tanečníci obecně preferují ne-romantické taneční vztahy, zejména kvůli soutěžním ambicím, ačkoli tato tendence se časem snižuje.

V dalších ohledech náš výzkum rozšiřuje poznání v dané oblasti, neboť nabízí možná vysvětlení popsaných výsledků (například vysvětluje, proč je zejména u tanečnicků s vyšší výkonností třídou častý způsob řešení vyhnutí se konfliktu a jakým způsobem může konstruktivně fungovat), detailně popisuje prožívání sportovních tanečnicků z hlediska

řešených konfliktů či jejich partnerského vztahu a nabízí explanační model pro porozumění konfliktům v tanečním sportu v souvislostech s osobními cíli tanečníků a jejich typem tanečního partnerství. Tyto výsledky potvrzují oprávněnost některých nových výzkumů, které zkoumají efektivitu různých metod sportovního psychologických metod u sportovních tanečních párů (Peris-Delcampo et al., 2019; Tay et al., 2019), kdy podstatou zkoumaných je právě ujasnění cíle sportovce či sportovkyně, nicméně náš výzkum zároveň upozorňuje, že kromě individuálních cílů je nutné věnovat v tomto kontextu větší pozornost párové interakci.

Další směr výzkumu by mohl ověřit navržený explanační model na jiném výzkumném vzorku, například v jiném kulturním prostředí. Na základě modelu by dále mohla být provedena analýza činnosti tanečního sportu z hlediska jiných subjektů a jiných motivů činnosti. Výzkumné téma by dále mohlo být zkoumáno jinými výzkumnými metodami, užitečná by mohla být například interpretativní etnografie s větším využitím pozorování. Dále by mohla být zaměřena větší pozornost na komunitu tanečního sportu, což by mohlo být zajímavé téma pro sociologii a genderová studia. V souvislosti s tím by se také mohlo zkoumat, do jaké míry jsou vnímané genderové rozdíly v tanečním sportu také objektivně pozorovatelné, v našem výzkumu se například nenašly rozdíly v četnosti oslovení témat mezi muži a ženami, ačkoli participant v rozhovorech některé rozdíly předpokládají, například dle tanečníků jsou to častěji spíše ženy než muži, které mají problémy s oddělením tanečního a osobního života, nicméně na základě popisovaných konfliktů mužů i žen nebyl tento vnímaný rozdíl vždy transparentní. Zhodnocení této otázky by však vyžadovala jiné výzkumné metody.

Výsledky našeho výzkumu podporují užitečnost kombinace teorie činnosti s dalšími teoretickými perspektivami, což je v moderním vývoji AT běžná praxe (Bazerman & Russell, 2003) a dále podporují teorii manželské interdependence (Christensen & Pasch, 1993; Heavey et al., 1993) i oprávněný předpoklad důležitosti typu interdependence cílů pro porozumění konkrétních konfliktů, které je však vždy nutné vnímat v jejich jedinečném kontextu (Coleman et al., 2014; Johnson & Johnson, 2005), což podporuje oprávněnost našeho cíle zkoumat v tomto ohledu specifika prostředí tanečního sportu.

Dichotomický Thomas-Kilmannův model poskytuje logickou typologii řešení konfliktů, která je v praxi hojně využívána (Brown, 2012; Zaremba & Kersten, 2006), zejména skrze využití normovaného testu Thomas-Kilmann instrument (TKI, Schaubhut, 2007). Výsledky našeho výzkum i výzkumu Majoross et al. (2008) ovšem odkazují na určité limitace v užívání tohoto instrumentu bez současné kvalitativní analýzy významu preferovaného stylu řešení konfliktu. Nástroj je ze své podstaty zaměřen na preferovaný aktuální osobní styl řešení konfliktu, nerozlišuje však časový aspekt. Náš výzkum popsal, jak může být v komunitě

tanečního sportu specificky využívána strategie vyhnutí se konfliktu, kdy může být na základě kritéria krátkodobosti či dlouhodobosti využita spíše konstruktivně nebo spíše destruktivně. Thomas-Kilmannův model se tedy jeví jako velmi užitečný pro počáteční rozřazení osobních preferovaných stylů řešení konfliktů, ale naše výsledky podporují tezi, že test TKI měl být vždy kombinován s kvalitativním pozorováním, zejména v reálném kontextu interakce mezi aktéry, což ostatně potvrzují i autoři modelu (Cordell & Thompson, 2019; Thomas & Kilmann, 2008).

2. Silné stránky a limitace výzkumu

Za silné stránky výzkumu je možné považovat detailně popsanou metodiku výzkumu, včetně definice metodologických předpokladů a využití několika způsobů pro zvýšení kredibility (triangulace, reflexivita, kvantitativní analýza dotazníku, využití kritérií pro zhodnocení saturace), jeho vnímanou interdisciplinaritu, s využitím několika relevantních teoretických konceptů a výsledky s potenciálním přínosem pro praxi. Na druhé straně je nutné podotknout, že interdisciplinarita výzkumného problému by benefitovala z hlediska hodnověrnosti výzkumné interpretace spoluprací interdisciplinárního týmu specializovaných odborníků. Vzhledem k použitým metodám sběru dat je dále nutné zhodnotit riziko zkreslení ve výběru výzkumného vzorku, zejména v případě samovýběru respondentů pro dotazník.

Závěr

Pokud se vrátíme do našeho úvodu, tak se zdá, že romantická pohádka se na tanečním parketu v soutěžním tanci často nekoná, ale na druhé straně se zdá, že se konat někdy může.

V každém případě věřím, že se nám podařilo detailně popsat adekvátními vědeckými metodami kontext tanečního sportu, na jehož pozadí probíhá intenzivní interakce sportovních tanečních párů, která dle různých vlivů může tvořit bohatou mozaiku různých příběhů, které jsou ztělesněny v prožívaných konfliktech a vytváření jedinečných podob vztahů v tanečním partnerstvích. V těchto jedinečných případech však můžeme pozorovat určité společné tendence a zároveň určité inherentní kontradikce, které musí sportovní tanečníci nevyhnutelně řešit. Věřím, že naše interpretace, nabízející určitou perspektivu pro porozumění vztahům v tanečním partnerství a řešeným konfliktům, může být užitečná jak dalším výzkumníkům zajímajícím se o definované výzkumné téma, tak těm, o které se jedná především – sportovním tanečnickům, trenérům a obecně komunitě tanečního sportu. Pokud by tomu tak bylo, tak by byl naplněný hlavní motiv našeho výzkumu dle zásad participativního paradigmatu v psychologickém výzkumu.

Použitá literatura a zdroje

- Ando, H., Cousins, R., & Young, C. (2014). Achieving Saturation in Thematic Analysis: Development and Refinement of a Codebook^{1,2,3}: [Http://Dx.Doi.Org/10.2466/03.CP.3.4](http://Dx.Doi.Org/10.2466/03.CP.3.4), 3, 03.CP.3.4. <https://doi.org/10.2466/03.CP.3.4>
- Bainbridge, W. S. (2004). *Berkshire encyclopedia of human-computer interaction*. Berkshire Pub. Group.
- Bazerman, C., & Russell, D. R. (2003). *Writing selves, writing societies : research from activity perspectives*. 524.
- Bergold, J., & Thomas, S. (2012). Participatory Research Methods: A Methodological Approach in Motion. *Historical Social Research / Historische Sozialforschung*, 37(4 (142)), 191–222. <http://www.jstor.org/stable/41756482>
- Berscheid, E., & Regan, P. C. (2005). *The psychology of interpersonal relationships*. 562.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706QP063OA>
- Brown, J. G. (2012). Empowering Students to Create and Claim Value through the Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument. *Negotiation Journal*, 28(1), 79–91. <https://doi.org/10.1111/j.1571-9979.2011.00327.x>
- Christensen, A., & Pasch, L. (1993). The sequence of marital conflict: An analysis of seven phases of marital conflict in distressed and nondistressed couples. *Clinical Psychology Review*, 13(1), 3–14. [https://doi.org/10.1016/0272-7358\(93\)90004-6](https://doi.org/10.1016/0272-7358(93)90004-6)
- Coleman, P. T., Deutsch, M., & Marcus, E. C. (2014). *The handbook of conflict resolution : theory and practice* (3rd ed.). Jossey-Bass.
- Cordell, A., & Thompson, I. (2019). Thomas–Kilmann Conflict Mode Instrument. *The Procurement Models Handbook, April*, 122–124. <https://doi.org/10.4324/9781351239509-37>
- ČSTS. (2021). *Členská základna v grafech*. <https://www.csts.cz/cs/Grafy>
- Dosedlová, J. (2012). *Terapie tancem : role tance v dějinách lidstva a v současné psychoterapii*.
- Engeström, Y. (2001). Expansive Learning at Work: Toward an activity theoretical reconceptualization. *Journal of Education and Work*, 14(1), 133–156. <https://doi.org/10.1080/13639080020028747>
- Gottman, J. M., & Levenson, R. W. (1992). Marital Processes Predictive of Later Dissolution: Behavior, Physiology, and Health. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(2), 221–233. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.63.2.221>
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2016). How Many Interviews Are Enough?: An Experiment with Data Saturation and Variability. [Http://Dx.Doi.Org/10.1177/1525822X05279903](http://Dx.Doi.Org/10.1177/1525822X05279903), 18(1), 59–82. <https://doi.org/10.1177/1525822X05279903>
- Hanke, R. (2005). The impact of ballroom dancing on the marriage relationship. *Undefined*.
- Heavey, C. L., Layne, C., & Christensen, A. (1993). Gender and Conflict Structure in Marital Interaction: A Replication and Extension. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(1), 16–27. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.61.1.16>
- Hendl, J. (2008). *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. Portál.
- Heron, J., & Reason, P. (2016). A Participatory Inquiry Paradigm: [Http://Dx.Doi.Org/10.1177/107780049700300302](http://Dx.Doi.Org/10.1177/107780049700300302), 3(3), 274–294. <https://doi.org/10.1177/107780049700300302>
- Johnson, D., & Johnson, R. (2005). New developments in social interdependence theory. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 131(4), 285–358. <https://doi.org/10.3200/MONO.131.4.285-358>
- Kilmann, R. H., & Thomas, K. W. (1977). Developing a forced-choice measure of conflict-handling behavior: The “Mode” Instrument. *Educational and Psychological Measurement*, 37(2), 309–325. <https://doi.org/10.1177/001316447703700204>
- Knechtlová, J. (2008). *Distinkce v sociologické teorii Pierra Bourdieu Distinction in the Sociological Theory of Pierre Bourdieu*.
- Laird, W. (1978). *Technique of Latin Dancing*.
- Liébana, E., Monleón, C., Moratal, C., & Garcia-Ramos, A. (2021). Heart Rate Response and Subjective Rating of Perceived Exertion to a Simulated Latin DanceSport Competition in

- Experienced Latin Dancers. *Medical Problems of Performing Artists*, 36(1), 39–44.
<https://doi.org/10.21091/MPPA.2021.1006>
- Majoross, K., Hamar, P., Dózsa, I., & Dancs, H. (2008). The relationship of couples in competitive dancing. *Journal of Human Sport and Exercise*, 3(2), 12–24.
<https://doi.org/10.4100/jhse.2008.32.02>
- Nieminen, P. (2006). Participation Profiles and Socialisation into Dance Among Non-Professional Dancers. *Http://Dx.Doi.Org/10.1080/1357332970020206*, 2(2), 221–234.
<https://doi.org/10.1080/1357332970020206>
- Outevsky, D., & Martin, B. C. W. (2015). Conditioning methodologies for dancesport lessons from gymnastics, figure skating, and concert dance research. *Medical Problems of Performing Artists*, 30(4), 238–250. <https://doi.org/10.21091/MPPA.2015.4043>
- Peris-Delcampo, D., Taípe-Nasimba, N., Expósito, V., & Cantón, E. (2019). *Psychological Intervention Using Motivational Coaching in Dance Sport: A Single Case Study*.
<https://doi.org/10.20944/PREPRINTS201904.0241.V1>
- Pitrová, L. (2010). *Genderové nerovnosti v tanečním sportu*.
<https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/27121>
- Rohleder, N., Beulen, S. E., Chen, E., Wolf, J. M., & Kirschbaum, C. (2016). Stress on the Dance Floor: The Cortisol Stress Response to Social-Evaluative Threat in Competitive Ballroom Dancers: *Http://Dx.Doi.Org/10.1177/0146167206293986*, 33(1), 69–84.
<https://doi.org/10.1177/0146167206293986>
- Schaubhut, N. a. (2007). Technical brief for the Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument Description of the Updated Normative Sample and Implications for use. *Technical Brief for the Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument*, CPP, Inc. All rights reserved.
https://www.cpp.com/pdfs/TKI_Technical_Brief.pdf
- Tay, I. Q., Valshtein, T. J., Krott, N. R., & Oettingen, G. (2019). Mental contrasting in DanceSport: The champion's mindset. *Psychology of Sport and Exercise*, 45.
<https://doi.org/10.1016/J.PSYCHSPORT.2019.04.001>
- Thomas, K. W., & Kilmann, R. H. (2008). Conflict Mode Instrument Profile And Interpretive Report Competing Collaborating Assertiveness Compromising Avoiding. *Conflict*, 1–11.
- Tremayne, P., & Ballinger, D. A. (2008). Performance Enhancement for Ballroom Dancers: Psychological Perspectives. *The Sport Psychologist*, 22(1), 90–108.
<https://doi.org/10.1123/TSP.22.1.90>
- Vanek, M., & Chrz, V. (2014). *Faktory společenského tance působící na rozvoj partnerských vztahů* [Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta]. <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/73244>
- Vermeij, R. (1994). *Latin: thinking, sensing, and doing in Latin American dancing*.
- Willerton, J., Holt, N., & Lewis, R. (2012). *Psychologie mezilidských vztahů : z pohledu psychologie*.
- Winkelhuis, M., & Brandt, R. (2001). *Dance to your maximum : the competitive ballroom dancer's workbook*.
- Wyss-Flamm, E. D., & Zandee, D. P. (2016). Navigating between Finite and Infinite Games in the Managerial Classroom: *Http://Dx.Doi.Org/10.1177/105256290102500303*, 25(3), 292–307.
<https://doi.org/10.1177/105256290102500303>
- Zaremba, R. A., & Kersten, G. (2006). Effectiveness of electronic negotiation styles using the Thomas-Kilmann model. In *IFAC Proceedings Volumes (IFAC-PapersOnline)* (Vol. 9, Issue PART 1). IFAC. <https://doi.org/10.3182/20060522-3-fr-2904.00048>